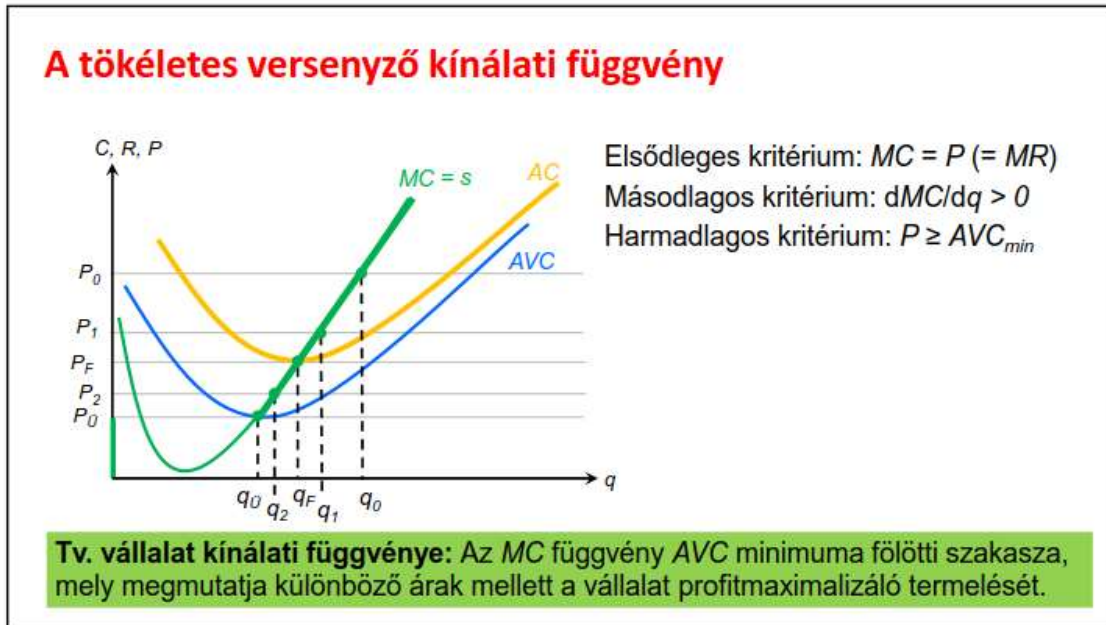

8. fejezet 6. lecke

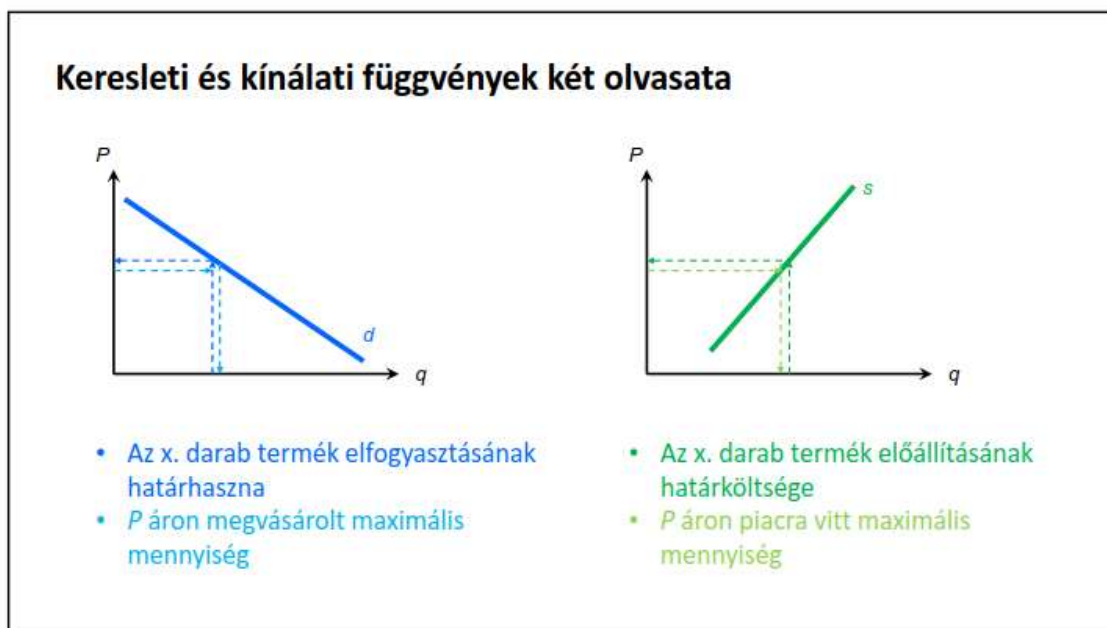
MC = P szabály, kínálati függvény

1. dia

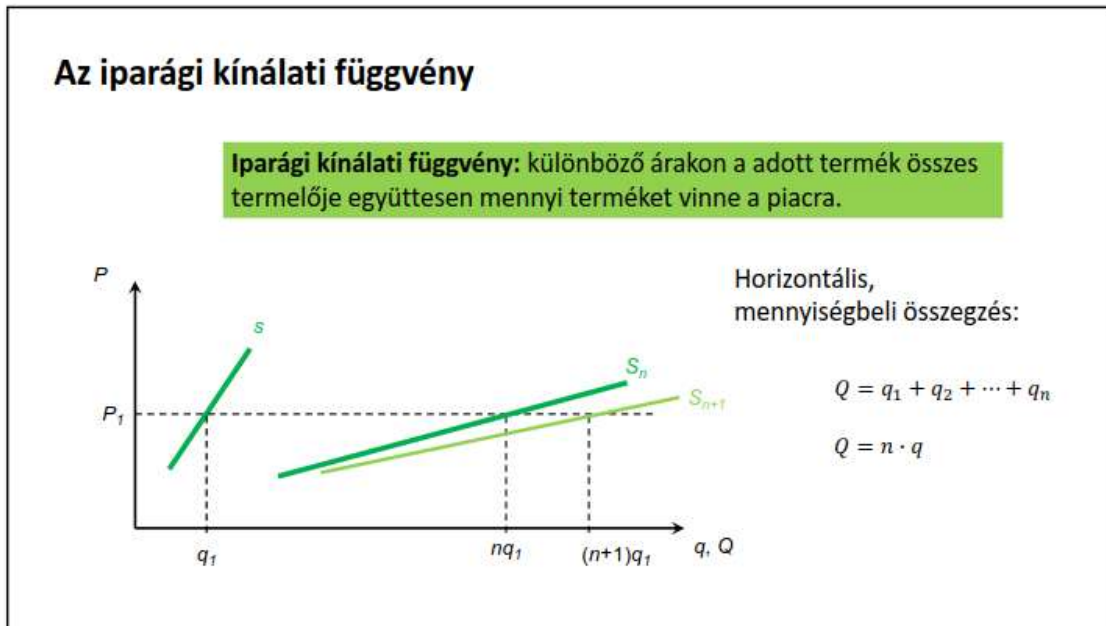
Mindazok alapján, amiket az előző leckében megismertünk, most már le tudjuk vezetni egy tökéletesen versenyző vállalat kínálati függvényét. Azt láttuk, hogy a vállalat nem termel (azaz kibocsátása 0), ha a piaci ár $P_{\bar{u}}$ alatt van. Ha éppen $P_{\bar{u}}$, akkor végülis mindegy számára, hogy ezt a mondjuk $q_{\bar{u}}$ mennyiséget termeli, vagy nullát. Ha az ár mondjuk a korábban vizsgált P_2 , akkor a vállalat az $MC = P$ alapján a q_2 mennyiséget akarja termelni, és veszteségesen bár, de rövid távon termel – ezt hívjuk egyébként veszteségminimalizálásnak, ez egy létező vállalati stratégia lehet! Ha az ár egészen mondjuk P_F -ig emelkedik, akkor a vállalat tovább növeli a termelését q_F -ig, és immár se nem veszteséges, se nem nyereséges. P_1 ár mellett q_1 termelést választja, P_0 ár mellett q_0 termelést, és az ár növekedésével párhuzamosan a vállalati termelés – kínálat – mellett a maximális elérhető profit is egyre nagyobb. Tulajdonképpen ahogy az ár változik, a vállalat a határköltség-függvénye mentén választ kibocsátási szintet. A függvény, ami megmutatja, hogy milyen ár mellett mekkora mennyiséget kíván megtermelni és piacra vinni a tökéletesen versenyző vállalat a vállalat kínálati függvénye. s, mint supply, és kisbetűvel, mert egy vállalatra vonatkozik. A tökéletes versenyző kínálati függvénye tehát nem más, mint a határköltség függvényének az üzemszüneti pont fölötti része. Ugye érthető, hogy üzemszüneti pont alatt ezt az esetet értem, amikor $P_{\bar{u}}$ áron $q_{\bar{u}}$ mennyiségű terméket termel? És ugye akkor is erre gondolna, hogyha úgy hívnám, hogy üzemszüneti helyzet?

2. dia

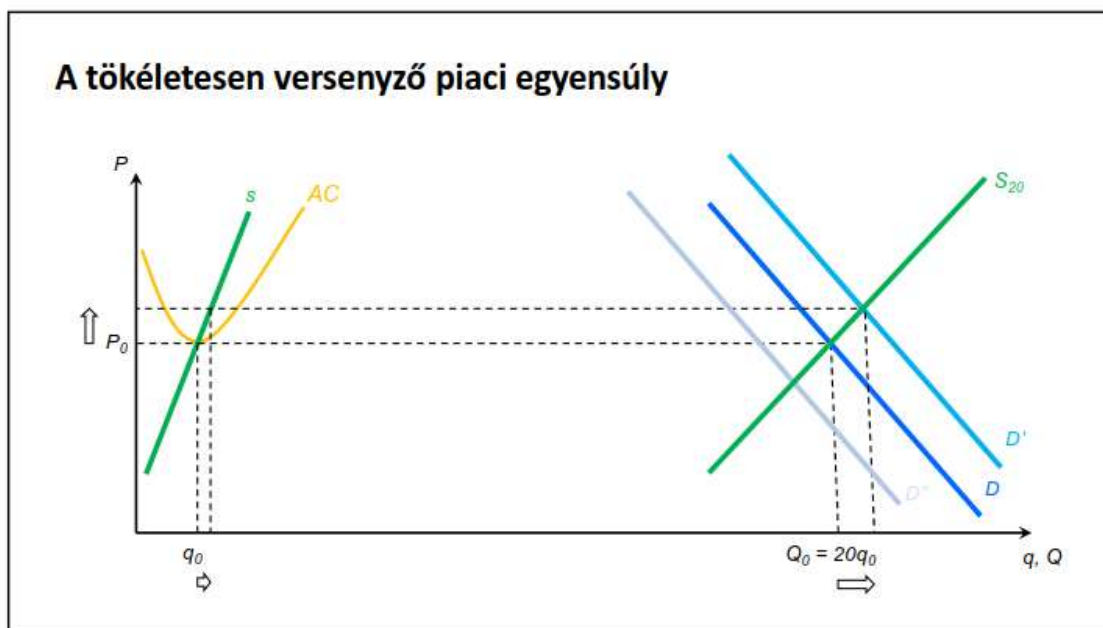
Csak egy kis közbevetés: korábban láttuk, hogy egy keresleti függvény olvasható az ár és a mennyiségi tengely felől nézve is. A mennyiségi tengely felől nézve azt mutatta meg, hogy az utolsó darabját a terméknek (első, második, 500.) a fogyasztó mennyire értékeli, mekkora többlethasznot jelent számára, mekkora a fizetési hajlandósága, addig az ár tengely irányából nézve azt mutatta meg, hogy egy adott ár mellett mennyit lenne hajlandó megvásárolni az adott termékből. Most már látjuk, hogy a kínálati függvénynek is van két ilyen olvasata: a mennyiségi tengely irányából ez egy határköltség függvény és megmutatja, hogy a valahányadik darab termék mekkora többletköltséggel állítható elő, tehát hogy legalább milyen árat kell kapnia a vállalatnak azért, hogy előállítsa. Az ár tengely irányából a kínálati függvény azt mutatja meg, hogy egy adott áron egy tökéletesen versenyző vállalat mennyi terméket képes és hajlandó előállítani és piacra vinni. No de itt most végig egy fogyasztóról és egy termelőről beszéltem, holott a piacon számos fogyasztó és termelő együttesen találkozik egymással. A fogyasztói oldalon erre a megoldás a piaci, vagy iparági kereslet volt, és természetesen ugyanez lesz a helyzet a termelői oldalon is.

3. dia

Egy tetszőleges tökéletesen versenyző termék piacán az egyes termelők kínálati függvényéből fölírhatjuk a piaci vagy iparági kínálati függvényt, ami az egyéni kínálati függvények horizontális összegzése. Ilyen jellegű összegzéssel a keresleti függvények esetében már találkoztunk a 4. fejezet 4. leckéjében. A horizontális összegzés azt jelenti, hogy azt kell összegeznünk, hogy egy adott ár mellett a sok termelő összesen mekkora mennyiséget vinne piacra. Vagyis: $Q = q_1 + q_2 + \dots + q_n$, ahol az alsó indexek jelölik az első, a második, és így tovább egészen az ennedik vállalat profitmaximalizáló kibocsátását. Még egyszerűsíthetünk is, hiszen a költségmentes informáltságból azt vezettük le, hogy a versenytársak teljesen egyformák, így ha az összeg minden tagja ugyanaz, akkor tulajdonképpen $Q = n \cdot q$. Amennyit az egész iparág termel, az egyenlő egy reprezentatív vállalat optimális termelése szorozva a piacon lévő vállalatok számával. Ezt kiszámolhatjuk egy adott ár mellett, de ha ismert a kínálati függvény, akkor a kínálati függvény segítségével is. Ha egy vállalat kínálati függvénye itt van, és mondjuk P_1 áron q_1 mennyiséget termelne, akkor n vállalat P_1 áron $n \cdot q_1$ mennyiséget. Minden árhoz megszorozva a mennyiséget n -nel ezt az iparági kínálati függvényt kapjuk. Minél nagyobb a vállalatok száma, annál messzebb és annál laposabban fut ez az iparági kínálati függvény – ugyanezt tapasztaltuk a keresleti függvények összegzésénél is.

4. dia

Vegyük mondjuk azt az esetet, amikor ez egy vállalat kínálati függvénye, ez pedig mondjuk a 20 vállalatból álló iparág kínálati függvénye. Hogyan alakul ki az a piaci ár, amely aztán a vállalatok számára külső adottságként meghatározza a termelésüket? Ahhoz szükségünk lenne még a piaci keresletre is. Ez – még emlékszünk a 4. fejezetből – az összes fogyasztó összesített kereslete az adott – homogén! – termék iránt. Innen pedig, ahogyan azt már az 1. fejezet óta tudja, a kereslet és a kínálat önkéntes és kölcsönösen előnyös cseréket kötnek egymással, és kialakul az egyensúlyi helyzet ezen az egyensúlyi, vagy piactisztító áron. Hát ez lesz az az ár, amelyhez utána alkalmazkodnak a vállalatok, és egyen-egyenként ezt a mennyiséget, összesen pedig ezt a mennyiséget termelik majd meg. Tegyük föl az egyszerűség kedvéért, hogy az átlagköltség görbe pont úgy halad, hogy ennél a termelési szintnél metszi a határköltség. A vállalatok tehát most az átlagköltség függvényük minimum-pontjában termelnek. Hogy hívtuk ezt a helyzetet? Fedezeti helyzetnek: az összes bevétel éppen fedezi az összes költséget, a profit 0. Tisztázzunk itt egy dolgot: azért dolgozik ez a 20 vállalat, hogy nulla jövedelemre tegyen szert? Nem egészen! Emlékezzon vissza, hogy a teljesköltség-fogalmunk a teljes gazdasági költséget, vagyis az összes explicit és az összes implicit költséget magába foglalja, és hogy az az el nem számolható implicit költségekkel magasabb, mint a számviteli költség. Vagyis amikor az általunk vett értelemben a vállalat 0 profitot ér el, a számviteli profitja pozitív. Megkapja azt az ellenértéket, amit a saját tulajdonú erőforrásait máshol működtetve is megkapott volna. Ezt a különbséget a számviteli és a gazdasági profit között normál profitnak is szokták nevezni, de inkább hívjuk normál jövedelemnek – az erőforrásaink felhasználása jövedelmező, de nem jövedelmezőbb, mint bárhol máshol.

Node: mi történik, ha növekszik az ár? Miért növekedne? Tegyük föl, hogy megnő a termék iránti kereslet, például divatba jön az adott termék! Ez a keresleti függvény jobbra vagy fölfelé tolodásával jeleníthető meg a modellünkben. Azért is jó ez a fajta megjelenítés, mert a vállalatok nem feltétlenül tudják, sőt, igazából nem is kell tudniuk, hogy miért nőtt a kereslet!

Ők csak azt a felhajtó erőt érzékelik, ami a termék árát emeli, és erre reagálnak. Arról persze majd a marketingből tanulnak, hogy ezt a keresletnövekedést a vállalatok akár maguk is elő tudják állítani... Szóval nő az ár, és a kínálati függvénynek megfelelően a vállalatok egyenként és együttesen is többet fognak termelni. Ugyanaz a 20 vállalat a magasabb áron többet termel. Ha a kereslet visszaesne ez iránt a termék iránt, akkor persze egy lefelé nyomás nehezedik az árra, az egyensúlyi ár csökkenni fog, és a kínálati függvény logikája szerint a vállalatok mindegyike valamelyest visszafogja a termelését, lejjebb mozdul a kínálati függvényén, így persze az iparág egésze is kevesebbet fog termelni.

Próbáljon meg ráérezni a gondolatmenetre! Úgy érezheti, hogy egy kicsit körkörös az érvelés, mert az, hogy a vállalatok mennyit termelnek attól függ, hogy mekkora az ár, ami attól függ, hogy az iparág mennyit termel, ami attól függ, hogy egy vállalat mennyit termel. A modellünk azonnali alkalmazkodási képességet feltételez mindkét oldalról. Ez a vevői oldalról még hihető: bemegyek a boltba, és az árat meglátva azonnal döntök arról, hogy vásárolok, vagy nem, sokat, vagy keveset veszek a termékből. A termelők oldaláról nézve már kevésbé hihető: náluk jóval nehezebb a termeléssel alkalmazkodni az aktuális árakhoz (gondoljunk csak egy mezőgazdasági termékre például!). A dinamikus modellek már ezt az időbeli alkalmazkodást is figyelembe tudják venni: a mostani árhoz igazítjuk a következő periódus termelését. Ebbe az irányba nekünk nem kell mennünk, de jó, ha tudja, hogy ilyen is van, és nem gondolja, hogy a mikroökonómia minden modellje teljesen életidegen. Csak hát az egyszerűnél kell kezdeni.

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
KÖZGAZDÁSZ KÉPZÉS
TÁVOKTATÁSI TAGOZAT
LECKESOROZAT
COPYRIGHT © SZTE GTK 2017/2018

A LECKE TARTALMA, ILLETVE ALKOTÓ ELEMEI ELŐZETES,
ÍRÁSBELI ENGEDÉLY MELLETT HASZNÁLHATÓK FEL.

JELLEN TANANYAG
A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEMEN KÉSZÜLT
AZ EURÓPAI UNIÓ TÁMOGATÁSÁVAL.
PROJEKT AZONOSÍTÓ: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE